

умові спеціальної фахової підготовки майбутніх педагогів до такої діяльності. За сформованість готовності фахівців до реалізації завдань інклюзивної освіти відповідає саме професійна підготовка вчителів.

Список використаних джерел:

1. Агаркова Н. (2019). Підготовка майбутніх вихователів та вчителів початкових класів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, *Social Work and Education*, Vol. 6, No. 1., pp. 70–79. URL :<https://op.ua/pedclass/naukova-stattya/pidgotovka-maybutnih-vihovateliv-tavchiteliv-pochatkovih-klasiv-do-roboti-z-ditmi-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>

2. Акменс Л.А. Проблема впровадження інклюзивного навчання в регіонах : збірник наукових праць Кам'янець Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 2011. № 1, С. 11–19.

3. Гладуш В. А. До питання формування професійної компетентності педагога інклюзивного закладу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. 2015. № 1 (9). С. 73–79.

4. Чайка М.С., Усатенко Г.В., Кривоногова О.В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: *навчально-методичний посібник*. Київ: ФОП Усатенко Г. В. ,2021. 80с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvnenavchannya/2022/02/22/Navchmetod_posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf

Ніна Пивовар

доцент

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Тетяна Серета

магістр

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА БЕЗПЕЧНОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: безпека, охорона природи, довкілля, проект.

Фактично розробкою понять екологічної культури науковці займаються віддавна (але їхня відповідна термінологія, звичайно, була далека од сучасної). Цим відзначився, наприклад, С. Пуфендорф. І хоча це була

середина XVII сторіччя, вчений розглядав загальну культуру людини як її культурне ставлення до природи і до самої себе одночасно, що й стало за пару з лишком століть провісником інвайронментальної парадигми, котра на сьогодні все впевненіше завойовує уми прогресивно налаштованої частини людства, перемагаючи антропоцентричну та екоцентричну парадигми [7]. При цьому наголошується на тісному взаємозв'язку безпеки природи та безпеки людини. Зокрема, науковиця С. М. Лутковська, зазначає: “Ствердження у масовій суспільній свідомості та широкій суспільній практиці екоцентричної парадигми абсолютно неможливе без удосконалення філософії, методології й загальної системи освіти... Екологічна освіта – наріжний камінь для вирішення реально наявних екологічних проблем, для недопущення нових криз...” [5, с. 7]. А це – прямий науковий шлях до інвайронментальної парадигми.

Нині з'являються достатньо сформульовані наукові уявлення про “еколого-валеологію” (Ю. Д. Бойчук, І. Л. Бузенко, О. О. Пальчик, В. Г. Пасинок, М. Ю. Прокоф'єва). Бо саме “Еколого-валеологічні знання становлять специфічну форму єдності наук, що вивчають складні взаємини людини з навколишнім середовищем і, перш за все, екології та валеології. Основою їхнього формування є інтегративні процеси, які відбуваються у сучасній науці. Вони – результат узагальнення, “ущільнення” (та й сучасної уніфікації) різноманітних знань, зростання їхньої інформаційної ємності, зосередженої в основному на утриманні уваги людини на охороні природи. Але при тому всьому ми все ж повертаємося і до підсумків, зроблених віки тому, наприклад, до оригінальної сентенції Пуфендорфа щодо самої людини, валеології, безпеки людства: “Кожен зобов'язаний оберігати своє життя, що є даром Божим, і навіть у випадках прагнень до жертвовності все ж залишати за собою домінуюче право на життя (коли має місце загроза)” [8].

Отож, саме інвайронментальну парадигму і маємо прищеплювати дітям, до рук яких невдовзі потраплять багатства природні й ті культурні, що їх накопичило людство за час свого цивілізаційного існування. Спираючись на результати досліджень наукових джерел, ми позначаємо еколого-валеологічну компетентність дошкільників як інтегративну характеристику особистості, котра має еколого-валеологічні знання, ціннісне партнерське ставлення до безпеки природи як і до власної безпеки у довкіллі на основі запропонованої нами структури такої компетентності (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, поведінковий та креативний).

Природна предметно-методологічна сумарність екології та валеології постає зараз перед нами в новому обличчі: інтегроване здоров'я (вид коадаптації, безпеки) придбає екологічне забарвлення, а екологічні взаємини динамічних систем розглядаються в аспектах коадаптації, благополуччя та інтегрованого здоров'я. Тож одне з основних завдань дошкільної освітньої ланки є укладання підвалин гармонійних стосунків дитини із довкіллям і з самою собою, оскільки поведінкова дитяча активність повинна бути

заактивізованою й у стосунку й до власної безпеки. Вирішення такого завдання уповні реальне за поміччю педагогічного інструментарію: розробки, реалізації еколого-безпекового освітнього середовища й так само новітніх освітніх технологій. Саме у такому аспекті пильної уваги заслуговує унікальний еколого-валеологічний досвід північно-західних країн нашого континенту: Фінляндії, Швеції. Вони – на призових місцях у світі щодо якості довкілля й особистої безпеки одночасно, перш за все – дітей. Це і якість повітря, води, й методи утилізації відходів, планове використання енергій. А найголовніше – розробка, впровадження в реалії життя еколого-валеологічних програм, проєктів у систему народної освіти.

Принагідно зазначимо, що загалом еколого-валеологічні проєкти, котрі доступні задля здійснення в умовах наших ЗДО – вид реальних справ дітей, націлених і на вивчення стану довкілля, й екологізацію поведінки та безпекового способу життя з ціллю поліпшення стану та відновлення природи, формування до неї свідомого ставлення людей. Такі проєкти інтегрують педагогічний процес із процесом взаємодій дітей та довкілля, його освоєння. Методи проєктів виводять педагогічний процес з тісних стін у навколишній широкий, відчиняючи двері до “безмежного світу можливостей” формування досвіду взаємодій з ним, соціалізації особистості, стимуляції потреб у самовисловленні, об’єднанні їхніх зусиль з зусиллями батьків, вихователів. Проєкти мають певну загальну структуру: визначення цілі, окремих етапів; розробка проєкту – плану діяльності для досягнення поставленої мети; виконання; підбиття підсумків, визначення завдань для нових. Типологія екологічних проєктів для дошкільників базується на різноманітті можливих інтересів дітей цього віку.

Вчені своїми викладками обґрунтували ті особливі педагогічні умови, за котрих потенціал середовища в аспекті розвою незвичайно зростає: посилена його екологізація [2, 3, 4]. Ми згодні з тим, що метою еколого-валеологічної освіти можна визначити саме формування засад еколого-валеологічної культури та еколого-валеологічних компетенцій [6, с. 25–33], але пропонуємо новий термін: “еколого-валеологізація розвивального середовища дошкільників” і суто авторський проєкт “Формування екологічної культури, безпечного способу життя дошкільників на прикладі даного ЗДО “Ромашка”, враховуючи керівну роль менеджера (КЗ “Галуцинськогреблянський ЗДО “Ромашка” Драбівівської сільської ради Полтавської обл.)”

1-й етап нашого Проєкту – це 1-й квартал 2024-го року, його тема – “Еколого-валеологізація внутрішнього розвивального простору ЗДО “Ромашка”, – перша складова вище вказаного Проєкту і складається з ряду міні-проєктів, як-от: “Зимовий альпійський сад”, “Екологічний музейчик у валізі”, “Акваріум – підводні картинки Природи”, “Екологічний куточок” (до участі у них маємо залучити не лише вихованців старшого дошкільного віку,

а й батьків, керівництво сільради). II-й етап Проекту – то 2-й квартал 2024-го року, його тема – “Еколого-валеологізація зовнішнього розвивального простору ЗДО “Ромашка”, друга складова, що включає в себе створення й руками дошкільників та їхніх батьків і реконструкцію зовнішнього озеленення ЗДО “Ромашка” з врахуванням гіпоалергенності порід дерев та чагарників: висадка алей з дозволених: хвойних порід, вкраплення сучасних, інтродукованих деревних та чагарникових інтродукованих до нас екзотів. Територія навколо й усередині садиби ЗДО “Ромашка” реконструюватиметься і в аспекті доповнення різнопородними листяними породами. Різноманітні види дерев, кущів, синузій, ґрунтового покриву (газонні суміші трав, квітів) дадуть дошкільникам правильне враження про розмаїття природи та можливостей наблизити їх до людини максимально грамотно в усіх аспектах, змалечку формуючи у свідомості не споживацько-хижацьке ставлення до природного довкілля – вдячно-партнерське, любовне [1, 7]. Проект передбачає пильний відбір природних живих, неживих матеріалів задля реконструктивного озеленення, влаштування екоєвродоріжок, різноманітного декору. Орієнтація – на максимальну користь, безпеку, естетику. Передбачено й два міні-проекти: “Наш живий стовп” для цілорічних спостережень за птахами, можливо й за поганої погоди з вікон будинку, та “Город”. Порівняно великий підпроект – створення “Екологічної стежини”, де буде влаштовано валеологічні майданчики для фізкультпауз, активного та пасивного відпочинку під час проведення тематичних екскурсій тощо.

Сподіваємося: через певний період часу спільними зусиллями нам вдасться реально змінити еколого-валеологічний аспекти діяльності педагогічного колективу ЗДО “Ромашка”, а саме: перевести його з обох площин екологічної та валеологічної освіти в розгалужену, стерео-систему еколого-валеологічної освіти в оновленому розвивальному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Баглей О. В. Застосування екопсихологічних методів у формуванні екологічної свідомості Екологічні засади збалансованого регіонального розвитку // Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції. Івано-Франківськ, 10–11 травня 2016 р. ДВНЗ Прикарпатський Національний університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, Симфонія форте. 2016. С. 13–16.

2. Волкова В. А., Барсук С. О. Педагогічні умови екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку. URL: <https://core.ac.uk/download/491065376.pdf> (дата звернення: 19.04.2023).

3. Волкова В. А. Педагогічні умови екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2017. Вип. 75 (2). С. 11–15.

4. Горобаха Н. М. Екологізація розвивального середовища дошкільного закладу : Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. Вип. 65. 2014. С. 395–401.

5. Лутковська С. М. Екологічна освіта – сфера змін у суспільній свідомості широких соціальних і освітніх парадигм. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/19060.pdf> (дата звернення: 17.03.2023).

6. Науменко Т. С. Психолого-педагогічні механізми сприймання авторських казок природознавчого змісту дітьми старшого дошкільного віку в контексті екологічного виховання : Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 117–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2012_5_25 (дата звернення: 19.04.2023).

7. Попович Т. Класифікація обов'язків згідно вчення Самюеля фон Пуфендорфа. URL: <file:///C:/Users/Александра/Downloads/239891-Текст%20статті-550597-1-10-20210911.pdf> (дата звернення: 10.01.2023).

8. Pufendorf S. On the Duty of Man and Citizen According to Natural Law. Cambridge: Cambridge University Press, 1991. 183 p.

Оксана Гевко

кандидат педагогічних наук, доцент

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Назарій Мотичак

магістр

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, здобувачі вищої освіти, студенти.

Сутність проблеми, стан її дослідження. Сучасні реалії вимагають змін у сучасній освіті, починаючи від дошкілля і завершуючи закладами вищої освіти, адже метою усіх навчальних закладів є виховання всебічно розвиненої особистості із високими громадянськими якостями, загальнолюдською гідністю та сумлінням, національно-патріотичною свідомістю та почуттями.

Тільки творчий, національно-патріотично налаштований викладач, учитель та вихователь може виховати творчу, національно свідому, високоінтелектуальну особистість із активною життєвою громадянською позицією, морально-духовними якостями. Урізноманітнення та удосконалення освітнього процесу вищої школи, збагачення його історико-